

**Lakivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laeiksi
yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain sekä yrityksen sa-
neerauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunta on 28 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 250.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki ja lainsäädäntöneuvos Pauliine Koskelo oikeusministeriöstä, käräjätuomari Tuula Ruikka Helsingin käräjäoikeudesta, asianajaja Juhani Viilo Suomen Asianajajaliitosta, lakimies Markku Sedbom Velkaneuvonta ry:stä ja johtaja Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi eräitä yksityishenkilön velkajärjestelylakiin sisältyviä velkatilanteen selvittämistä, maksuohjelmaehdotuksen laatimista, tuomioistuinkäsittelyä ja selvittäjän toimivaltaa koskevia menettelysäännöksiä. Muutosten tarkoituksena on edistää velkajärjestelyasioiden tarkoituksenmukaista hoitamista.

Lisäksi ehdotetaan, että yrityksen saneerausesta annettuun lakiin ja lakiin yksityishenkilön velkajärjestelystä lisättäisiin säännös, joka koskisi erityisten vanhenemis- ja perimismääräaikaisten suhdetta vapaaehtoiisiin velkajärjestelyihin, jotta erityisesti vanhentumisajoista ei muodostuisi esteitä vapaaehtoisten velkajärjestelyjen toteuttamiselle. Säännöksellä on tarkoitus turvata muun muassa verovelkojan mahdollisuus osallistua vapaaehtoiisiin velkajärjestelyihin.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat yleisesti pitäneet hallituksen esitystä oikean suuntaisena ja sinänsä hyvänä, mutta riittämättömänä muutoksena velkasaneerauslainsäädäntöön.

Näihin kannanottoihin yhtyen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Tarkistustyön jatkaminen

Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa on kuluvan vuoden aikana valmistunut kolme tutkimusta velkajärjestelylakien toimivuudesta. Velkasaneerauslakien seurantatyöryhmät jatkavat edelleen toimintaansa. Niiden tarkoituksena on uuden tutkimustiedon pohjalta kehittää saneerausmenettelyä edelleen. Suunnitteilla on muun muassa, että nyt kun velkaneuvontatyö on saamassa vakiintuneet muodot ja selvittäjiä on saatavilla koko maassa, velkasaneerausmenettelyn eräitä työvaiheita siirretään tuomioistuimelta selvittäjän vastuulla hoidettaviksi. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tämä valmistelutyö etenee ripeästi niin, että sen perusteella laadittava esitys voidaan antaa heti uuden vaalikauden alussa eduskunnalle. Samassa yhteydessä on selkiytettävä velallisen avustajan ja selvittäjän toimenkuvaa.

Valiokunta katsoo, että velkajärjestelylain edelleen kehittämisessä tulee myös pohtia velallisen suojaosuuden sitomista elinkustannusindeksiin sekä takaajan aseman parantamista, erityisesti hänen mahdollisuuksiaan saada tietoa velkajärjestelyn eri vaiheissa ja valvoa etujaan.

Velkaneuvonnan toimivuuteen on edelleen kiinnitettävä huomiota. Tätä varten on huolehdittava neuvontatyön resurssien riittävyydestä ja järjestettävä velkaneuvojille koulutusta heidän ammattitaitonsa kohottamiseksi.

1. lakiehdotuksen 66 §

Ainoana yksityiskohtana valiokunta on kiinnittänyt huomiota yksityishenkilön velkajärjestelylain 66 §:n muutosehdotukseen. Pykälässä, jossa luetellaan selvittäjän tehtävät, ehdotetaan muun muassa säädettäväksi, että selvittäjä voi

pyytää velalliselta ja velkojilta lausumat ja väitteet määräpäivään mennessä uhalla, että ne voidaan muuten jättää huomioon ottamatta. Säännösehdotus on ymmärretty niin, että lausumien ja väitteiden pyytäminen on harkinnanvaraista. Harkinnanvaraisuus ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena onkin ollut, että selvittäjä pyytää aina lausumat ja väitteet, mutta uhkan asettaminen on harkinnanvaraista määräytyen kulloisenkin tilanteen mukaan. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentti kirjoitetaan osittain uudelleen, jotta sen oikea tarkoitus ilmenee lakitekstistä täsmällisesti.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 66 § näin kuuluvana:

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapuheenjohtaja Halonen ja jäsenet Aittoniemi,

Hassi, Häkämies, Piha, Polvi, Rossi, Savela, Seivästö, Suhola ja Tykkyläinen.

Vastalause

Tarkistamistyön jatkamisesta yleensä

Velkajärjestelylakia hyväksyttäessä eduskunta katsoi, että lakia tulee saatujen kokemusten perusteella kehittää. Tällöin oli esillä muun muassa se, että sovintoratkaisuja tulee suosia ja tuomioistuinkäsittelyyn tulee jättää vain välttämättömät asiat.

Eduskunta on jo useaan otteeseen muistuttanut hallitusta tästä asiasta. Myös hallituksen ilta-koulussa on todettu velkajärjestelylain useiden kohtien kaipaavan kehittämistä.

66 §

Selvittäjän tehtävät

Selvittäjän tehtävänä on laatia ehdotus maksuohjelmaksi tuomioistuimen asettamassa määräajassa sekä suorittaa muut tuomioistuimen selvittäjälle määräämät tehtävät. Maksuohjelmaehdotusta laatiessaan selvittäjän on neuvoteltava velallisen ja velkojen kanssa ja annettava heille tarpeelliset tiedot velkajärjestelyn kannalta merkityksellisistä seikoista sekä varattava heille tilaisuus lausua hakemuksesta ja ehdotuksesta. (Poist.) Selvittäjä voi pyytää velallisen ja velkojen lausumat ja väitteet määräpäivään mennessä uhalla, että lausumat ja väitteet voidaan muuten jättää huomioon ottamatta. Määräpäivä on asetettava niin, että asiaan osallisille jää kohtuullinen aika lausuman antamiseen. Maksuohjelmaehdotukseen on liitettävä selvittäjän tiivistelmä velallisen ja velkojen hakemusta ja ehdotusta koskevasta lausumista.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Näiden asioiden valmistelu ei kuitenkaan ole edennyt riittävän nopeasti.

Tästä syystä katsomme, että valiokunnan mietintöön sisältyvä toivomus olisi tullut lausua hallitusta velvoittavassa ”edellyttää”-muodossa.

Asunnon osaomistusjärjestely

Yksi velkajärjestelyn suurimmista käytännöllisistä ja inhimillisistä pulmista liittyy velallisen omistusasuntoon.

Useissa tapauksissa kaikki nykyisin sovellettavat ratkaisuvaihtoehdot johtavat jonkun osapuolen kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen. Jos velallinen saa pitää asuntonsa maksaen kuitenkin käytännössä vain osan sen arvosta, velkoja voi kärsiä kohtuuttomasti, kun taas velallinen voi myöhemmin asunnon arvon noustessa hyötyä perusteettomasti. Jos taas asunto myydään pakkohuutokaupassa, hinta voi jäädä hyvin alhaiseksi. Tällöin kärsivät sekä velallinen että velkoja. Velallinen menettää asuntonsa ja takaaja rahansa. Kärsimään voi joutua myös valtio, jos lainanantaja on valtion vakuusrahastolta tukea saava pankki. Hyötyä saa vain ylihalvan asunnon ostaja.

Mielestämme asunnon osaomistus voisi tarjota ratkaisun näihin ongelmiin. Eräissä maissa on käytössä asunnon osaomistusjärjestely silloin, kun asunnon omistaja ei kykene maksamaan sen hankkimiseksi ottamaansa velkaa kokonaan. Tällöin velallinen tulee asunnon omistajaksi sillä osuudella, jonka hän on maksanut, ja velkoja omistaa loput. Velallinen saa edelleen oikeuden asua ko. asunnossa, mutta maksaa vuokraa velkojalle siitä osuudesta, jonka velkoja omistaa. Velallisen kuollessa tai muuttaessa asunnosta pois velkojalla on oikeus saattaa asunto myytäväksi, jolloin osaomistajat jakavat myyntihinnan omistusosuuksiensa mukaan.

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 1994

Satu Hassi

Esimerkiksi Ruotsissa kirkko avustaa vaikeuksiin joutuneita asuntovelallisia tulemalla osaomistajaksi edellä kuvattuun tapaan.

Mielestämme tämän käytännön soveltaminen tulisi selvittää myös Suomessa. Siksi esitimme, että valiokunta olisi lausunut asiasta mietinnön perusteluissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön lisätään perustelulausuma (1) ja perustelu (2) seuraavasti:

1) ”Valiokunta edellyttää, että velkasanee-
rauslakien tarkistamistyö etenee ripeästi niin,
että sen perusteella laadittava esitys voidaan antaa heti uuden vaalikauden alussa eduskunnalle. Samassa yhteydessä on selkiytettävä velallisen avustajan ja selvittäjän toimenkuvaa.”

2) ”Valiokunta katsoo myös, että tulee tutkia sellainen järjestely, jossa asuntovelallinen voisi säilyttää asumisoikeuden maksamalla asuntonsa arvosta osan. Tällöin velkojasta tulisi asunnon osaomistaja. Mikäli velallinen muuttaa asunnosta pois, se myydään ja osaomistajat jakavat myyntihinnan omistusosuuksiensa mukaisessa suhteessa.”

Iivo Polvi

Yhdyn vastalauseeseen siltä osin kuin se koskee perustelulausumaa.

Tarja Halonen

